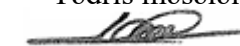

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələlərə üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 060702 – Aqronomluq

İxtisaslaşma: Meyvəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmlər

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Örtülü torpaq meyvəçiliyi-2” (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 12.04.2018-ci il. F-249 sayılı əmri ilə qrifverilmişdir.)

Kodu: MİF-B07.2

Tədris ili: II (2025-2026)

Semestr: III (payız)

Tədris yükü: Cəmi – 150 saat. Auditoriyadan kənar 120 saat. Auditoriya saatı – 30 (15 saat müəhazirə, 15 saat laboratoriya)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5

Auditoriya № 314

Saat: III gün 4 saat müəhazirə, 5 saat laboratoriya ; V gün 4-5-ci saat müəhazirə

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Abdullayev Fərman Muxtar oğlu, dosent

Məsləhət günləri və saati: III gün, Saat 12⁰⁰-14.⁰⁰

E-mail ünvanı: farman-a@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Tövsiyə olunan dərslək, dərş vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Həsənov Z.M., Əliyev C.M. Meyvəçilik (dərslək), Bakı, MBM nəşriyyatı, 2007, 465 s.
2. Quliyev F.A., Abdullayev F.M. Kivi bitkisinin becərilməsinn texnologiyası, Bakı, “Müəllim”, 2009, 60 s.
3. Sadıqov Ə.N., Sadıqova N.M. Azərbaycanda alma bitkisi. Bakı, 2005
4. Витовский В.Л. Плодовые растения мира. Санк-Петербург-Москва-Краснодар: Лань, 2003, 591 с.
5. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Örtülü torpaq meyvəçiliyi-1” fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə/eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhalinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimalı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhalinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiyyə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

Aqrar istehsalın artırılması elmi texniki nailiyyətlərin və metərəqqi texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasından keçir. Bu isə ümumən kənd təsərrüfatı elmlərinin ana xəttini təşkil edən əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədardır.

Müasir meyvəçilik elmi təbiət elmlərinin əsas qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla, müasir intensiv bağların tələblərinə uyğun bağların salınmasını tələb edir.

Meyvəçilik fənni aqrar təhsil müəssisələrində aqronomluq istiqamətli ixtisaslar üzrə mütəxəssis hazırlığında əsas fənn kimi tədris olunur. Fənnin tərkibinə aşağıdakı əsas bölmələr daxildir:

1. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti, meyvəçiliyin tarixi və inkişaf yolları;

2. Meyvəçiliyin bioloji əsasları, meyvə bitkilərinin mənşə mərkəzləri və onların bioloji formaları;

3. Meyvəçiliyin aqrotexnikası, meyvə bitkilərinin əkin materialının istehsalı texnologiyası, meyvə-giləmeyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsasları;

4. Meyvə istehsalı texnologiyası, meyvə bağının layihələndirilməsi və təşkili, meyvə bağına qulluq;

5. Xüsusi meyvəçilik, tumlu meyvə bitkiləri, çəyirdəkli, qərzəkli, subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri;

6. İntensiv meyvə bağlarının salınmasının əsas xüsusiyyətləri və onların təşkili qaydaları.

Bu bölmələrdə torpağın münbitliyinin artırılması və becərilən meyvə-giləmeyvə bitkilərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi ilə torpaqdan səmərəli istifadə qaydaları öyrənilməsinə görə, meyvəçilik fənninin nəzəri əsası kimi təqdim olunur.

Meyvəçilik fənni-aqronomluq, meyvə tərəvəzçilik, bitki mühafizəsi, aqrokimya və torpaqşünaslıq ixtisaslı qruplara əsas fənn, aqrar iqtisadiyyat və mühəndislik üzrə yeni ixtisas qruplarında isə seçmə fənn kimi tədris olunur. Fənnin əsas obyekti "meyvə-giləmeyvə" bitkiləridir.

Meyvəçiliyin nəzəri və metodoloji əsasını fundamental təbii elmlər: biologiya, fizika və kimya təşkil edir. Meyvəçilik həmçinin bitkiçilik, torağşünaslıq, aqrokimya, botanika, bitki fiziologiyası, mikrobiologiya, meliorasiya, meteorologiya, seleksiya və toxumçuluq, fitopatologiya, entomologiya və s. kimi digər aqronomiya elmləri ilə sıx əlaqədardır.

Fənnin tədrisində məqsəd: - meyvə-giləmeyvə bitkilərindən səmərəli istifadə məqsədilə müəyyən edilmiş və elmi əsaslandırılmış aqrotexnologiyaların öyrənilməsi və müasir metodlarla yeni meyvə-giləmeyvə bağlarının salınması, onlara qulluq qaydalarının sistemli qurulmasında tələbənin təfəkkürünü formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Tələbə fənni tam öyrənməklə: - meyvə bitkilərinin morfoloji təsvirini; meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafını; onların böyümə və inkişafında xarici mühit şəraitinin rolunu; meyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsaslarını meyvə istehsalı texnologiyasını; bağın layihələndirilməsi və təşkili; məhsuldar bağlara düzgün qulluq işlərini bacarmaq imkanı əldə edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələr bilini 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviuma görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilər;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 15 saat

Nö	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Tarix
1	Mövzu-1: Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat Plan: 1. Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat 2. Sitrus meyvə bitkilərinin botaniki qruplaşdırılması 3. Sitrus bitkilərinin calaqaaltıları Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 3, 4]	2	
2	Mövzu-2: Limon bitkisinin əhəmiyyəti və becərmə texnologiyası. Plan: 1. Limon bitkisinin mənşəyi və yayılması. 2. Limon bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri. 3. Limon bitkisinin sortları. 4. Limon bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması. 5. Limon bağının salınması və gübrələnməsi. 6. Limon bitkisinin suvarılması və bağın beçərilməsi. 7. Limon bitkisinə formavermə və budanması. 8. Limon meyvələrinin yığılması qaydaları. Ədəbiyyat və mənbə: [1, 6, 8]	2	
3	Mövzu-3: Naringi bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması Plan: 1. Naringi bitkisinin mənşəyi və yayılması. 2. Naringi bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri. 3. Naringi bitkisinin sortları. 4. Naringi bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması. 5. Naringi bağının salınması və gübrələnməsi. 6. Naringi bitkisinin suvarılması və bağın beçərilməsi. 7. Naringi bitkisinə formavermə və budanması. 8. Naringi meyvələrinin yığılması qaydaları. Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 6, 9]	2	
4	Mövzu-4: Portağal bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri Plan: 1. Portağal bitkisinin mənşəyi və yayılması. 2. Portağal bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri. 3. Portağal bitkisinin sortları. 4. Portağal bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması. 5. Portağal bağının salınması və gübrələnməsi. 6. Portağal bitkisinin suvarılması və bağın beçərilməsi. 7. Portağal bitkisinə formavermə və budanması. 8. Portağal meyvələrinin yığılması qaydaları.	2	

	Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 3]		
5	Mövzu-5: Qreypprut bitkisinin mənşəyi və bioloji xüsusiyyətləri Plan: 1. Qreypprut bitkisinin mənşəyi və yayılması. 2. Qreypprut bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri. 3. Qreypprut bitkisinin sortları. 4. Qreypprut bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması. 5. Qreypprut bağının salınması və gübrələnməsi. 6. Qreypprut bitkisinin suvarılması və bağın beçərilməsi. 7. Qreypprut bitkisinə formavermə və budanması. 8. Qreypprut meyvələrinin yığılması qaydaları. Ədəbiyyat və mənbə: [2, 3, 6]	2	
6	Mövzu-6: Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin kök sisteminin xüsusiyyətləri Plan: 1. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri 2. Köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti 3. Sorucu köklərin anatomik quruluşu Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 2, 7]	2	
7	Mövzu-7: Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü sisremi Plan: 1. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri 2. Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri 3. Meyvə bitkilərində göz və budaqların tipləri Ədəbiyyat və mənbə: [4, 6, 8]	2	
8	Mövzu-8: Meyvə-giləmeyvə bitkilərində gövdə, budaq və zoğun anatomik quruluşu Plan: 1. Gövdənin anatomik quruluşu 2. Meyvə budaqcıqlarının quruluşu 3. Tumlu meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri 4. Çəyirdəkli meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri Ədəbiyyat və mənbə: [2, 4, 6, 9]	1	
Cəmi:		15 s.	

№	Laboratoriya işləri-meyvəçilik	Saat	Tarix
1	Sitrus meyvə bitkilərinin botaniki qruplaşdırılması	2	
2	Limon bağının salınması və gübrələnməsi	2	
3	Naringi bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri, sortları	2	
4	Portağal bitkisinə formavermə və budanması	2	
5	Qreypprut bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması	2	
6	Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri	2	
7	Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü sisremi	2	
8	Meyvə-giləmeyvə bitkilərində gövdə, budaq və zoğun anatomik quruluşu	1	
Cəmi:		15 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər: Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumatları, meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələrini, limon bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri. Qreypprut bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri. Sitrus meyvə bitkilərini çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətlərini öyrədir

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

“Örtülü torpaq meyvəçilik” fənnini mənimsəməklə, örtülü torpaq meyvəçiliyinin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və meyvəçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, dünya ölkələrində intensiv meyvəçilik sistemləri, habelə müasir və örtülü meyvəçilik sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirmək asanlaşır.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat
2. Limon bitkisinin mənşəyi və yayılması.
3. Limon bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
4. Limon bitkisinin sortları.
5. Limon bitkisinin aqrotexnologiyası və artırılması.
6. Naringi bitkisinin mənşəyi və yayılması.
7. Naringi bitkisinin sortları.
8. Naringi bitkisinin aqrotexnologiyası və artırılması.
9. Naringi bağının salınması və gübrələnməsi.
10. Naringi bitkisinə formavermə və budanması

II Kollektiv sualları:

1. Portağal bitkisinin mənşəyi və yayılması.
2. Portağal bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
3. Portağal bitkisinin aqrotexnologiyası və artırılması.
4. Qreypfrut bitkisinin suvarılması və bağın becərilməsi.
5. Qreypfrut bitkisinə formavermə və budanması
6. Qreypfrut bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
7. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri
8. Köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti
9. Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri
10. Meyvə-giləmeyvə bitkilərində gövdə, budaq və zoğun anatomik quruluşu

XV. İmtahan sualları:

--blok 1 --

1. Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat
2. Sitrus meyvə bitkilərinin botaniki qruplaşdırılması
3. Sitrus bitkilərinin calaqaqları
4. Limon bitkisinin mənşəyi və yayılması.
5. Limon bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
6. Limon bitkisinin sortları.
7. Limon bitkisinin aqrotexnologiyası və artırılması.
8. Limon bağının salınması və gübrələnməsi.
9. Limon bitkisinin suvarılması və bağın becərilməsi.

--blok 2 --

10. Limon bitkisinə formavermə və budanması.
11. Limon meyvələrinin yığılması qaydaları.
12. Naringi bitkisinin mənşəyi və yayılması.
13. Naringi bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
14. Naringi bitkisinin sortları.
15. Naringi bitkisinin aqrotexnologiyası və artırılması.
16. Naringi bağının salınması və gübrələnməsi.
17. Naringi bitkisinin suvarılması və bağın becərilməsi.
18. Naringi bitkisinə formavermə və budanması.

--blok 3 --

19. Naringi meyvələrinin yığılması qaydaları.
20. Portağal bitkisinin mənşəyi və yayılması.
21. Portağal bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
22. Portağal bitkisinin sortları.
23. Portağal bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması.
24. Portağal bağının salınması və gübrələnməsi.
25. Portağal bitkisinin suvarılması və bağın becərilməsi.
26. Portağal bitkisinə formavermə və budanması.
27. Portağal meyvələrinin yığılması qaydaları.

--blok 4 --

28. Qreypprut bitkisinin mənşəyi və yayılması.
29. Qreypprut bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri.
30. Qreypprut bitkisinin sortları.
31. Qreypprut bitkisinin aqroteknologiyası və artırılması.
32. Qreypprut bağının salınması və gübrələnməsi.
33. Qreypprut bitkisinin suvarılması və bağın becərilməsi.
34. Qreypprut bitkisinə formavermə və budanması.
35. Qreypprut meyvələrinin yığılması qaydaları.
36. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri

--blok 5 --

37. Köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti
38. Sorucu köklərin anatomik quruluşu
39. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri
40. Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri
41. Meyvə bitkilərində göz və budaqların tipləri
42. Gövdənin anatomik quruluşu
43. Meyvə budaqcıqlarının quruluşu
44. Tumlu meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri
45. Çəyirdəkli meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri

“Örtülü torpaq meyvəçiliyi-2” fənninin sillabusu **060702** – “Aqronomluq” ixtisası
“Meyvəçilik” ixtisaslaşmasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi:

dos.F.M.Abdullayev

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov